

УДК 796.012.422

ОСНОВНІ ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА РЕЗУЛЬТАТ В ШВИДКІСНОМУ ЛАЗІННІ

Людмила ГАЛЬЧИНСЬКА

Севастопольський національний технічний університет

Анотація. Стаття присвячена вивченню основних факторів, що надають визначаючий вплив на підвищення спортивної майстерності студенток, що займаються спортивним скелелазінням. За результатами одержаних даних зроблена спроба визначити раціональний напрям в підвищенні рівня спеціальної підготовленості студенток-спортсменок.

Ключові слова: фактори, швидкісне лазіння, скелелазіння, показники фізичної підготовки, показники функціональної підготовки.

Постановка проблеми. Підготовка студенток, що займаються скелелазінням, зв'язана з певними труднощами, пов'язаними з конкретним визначенням факторів, які вносять вирішальний вплив на підвищення рівня спортивної майстерності. Значення цієї проблеми зростає ще в зв'язку з тим, що в доступній нам спеціальній літературі ми не знайшли модельної характеристики, яка вказує на певний вплив на підвищення спортивної майстерності.

Мета дослідження. Визначення провідних факторів, зв'язаних з підвищенням рівня тренуваності студенток, які займаються скелелазінням і підготовка практичних рекомендацій по раціональній організації навчально-тренувального процесу.

Об'єкт дослідження. В Севастопольському національному технічному університеті функціонує спеціально обладнаний скеледром [1], що дає змогу організувати навчальний процес за принципом спортивної спеціалізації. На спеціалізації «Скелелазіння» займається більш як 450 студентів, з них більш 30 % складають дівчата.

Навчальний процес організований для змішаних груп. Разом з тим відомо, що заняття, які проводяться з дівчатами, мають свою специфіку [1, 2]. З урахуванням цієї особливості організовано наше дослідження.

Методи дослідження. Аналіз науково-методичної і спеціальної літератури, педагогічні спостереження, усний опит, анкетування і математична статистика.

Результати дослідження та їх обговорення. В експерименті брали участь 50 студенток СевНТУ 17-18 років. Продовження експерименту – один навчальний рік. Спеціальна підготовка скелелазок включала: навчання і удосконалення подолання різних скелелазських трас.

За результатами експерименту були складені таблиці, які відображають динаміку спеціальної підготовки в ході вказаного періоду. Аналіз одержаних початкових, проміжних і кінцевих даних дає змогу стверджувати, що зрушення були достовірні.

Одержані дані буди піддані факторному аналізу методом головних компонент [3]. В результаті чого вдалось виявити 7 головних факторів, сума вкладу яких рівнялась 82 % від загальної дисперсії. В перший фактор, який складає 26 %, ввійшли такі показники: показник, зв'язаний з кращим результатом на швидкість подолання контрольної траси (коефіцієнт кореляції $r=0,83$), показник, зв'язаний з кількістю трас, подоланих за 5 хвилин ($r=0,80$), показник, що визначає місце в контрольних змаганнях ($r=0,75$) і оцінка рівня працездатності PWC_{170} ($r=0,71$). Узагальнено, що цей фактор можна визначити, як здібність студенток до виконання швидкісно-силових вправ і проявлення при цьому визначного рівня працездатності. Другий фактор, який складає 13 % від загальної дисперсії, містить такі показники, як: динамометрія правої руки ($r=0,69$), лівої руки

($r=0,60$), оцінка сили черевного преса ($r=0,59$). Цей фактор можна пояснити, як рівень, який відображає розвиток силових здібностей. Третій фактор, який складає 12 %, відображає рівень впливу величини росту студентів, що займаються, на спортивний результат в скелелазінні ($r=0,87$). Четвертий фактор складає 9 % від загальної дисперсії. Його можна характеризувати як здібність до виконання навантаження підривного характеру. Він містить стрибок вгору по Абалакову ($r=0,59$) і рівень швидкісної реакції ($r=0,57$). П'ятий фактор складає 8 % і містить такі показники, як гнучкість ($r=0,83$), спритність ($r=0,79$) і величину маси тіла студентів, що займаються ($r=0,68$). Цей фактор можна назвати як фактор, який відображає рівень спеціальної гнучкості. Шостий фактор складає 7 % і містить 2 показники, які зв'язані із здібністю задержувати дихання на вдиху (проба Штанге, $r=0,63$) і видиху (проба Генче, $r=0,60$). Цей фактор дає уяву про рівень розвитку дихальної системи і вольових здібностей. Сьомий фактор складає 7 %. В нього входять показники: вис на зігнутих руках, підбородок над перекладиною ($r=0,57$) і кількість підтягувань до відказу на низькій перекладині ($h=90$ см), ($r=0,52$). Цей фактор відображає рівень розвитку силових здібностей. Доля останніх факторів складає менш ніж 5 % від загальної дисперсії, і нами вони не розглядаються.

Узагальнюючи вищевикладені дані, можна зробити висновок в тому, що прогнозувати зростання спортивної майстерності без знання ведучих факторів дуже проблематично. Ці обставини треба враховувати при відборі в групи початкової спортивної підготовки, тому що знання ведучих факторів дає можливість об'єктивно прогнозувати становлення спортивної майстерності.

Висновки

1. Педагогічний експеримент підтверджує доцільність використання швидкісного стенда, який сприяє зростанню об'єму силових і швидкісно-силових спеціальних вправ в підготовці скелелазів в швидкісному лазінні.
2. Знання ведучих факторів, які надають визначаючий вплив на зростання спортивної майстерності у спортсменок, які займаються скелелазінням, дає можливість розробляти модельні характеристики по рокам навчання.
3. Аналіз взаємозв'язку і взаємозалежності ведучих факторів свідчить про те, що розвивати їх необхідно комплексно, тому що слабкий розвиток одного фактора буде суттєво гальмувати розвиток других.

Перспективи подальших досліджень. Подальше дослідження ми плануємо спрямувати на визначення ступеня зміни ведучих факторів у спортсменів більш високих розрядів, що дає нам можливість підготовки науково обґрунтованих практичних рекомендацій для студенток, які займаються спортивним скелелазінням.

Список літератури

1. Хаттинг Г. Скалолазание. Базовое руководство по техническому оснащению / Г.Хаттинг. – М.: ФАЙР, 2006. – 96 с.
2. Пиратинский А.С. Специализированный зал для тренировки скалолазов // Проблемы физического воспитания студентов в технических и гуманитарных ВУЗах. – Свердловськ, 1978. – С. 45-47.
3. Начинская С.В. Математическая статистика в спорте / С.В.Начинская. – Киев: Здоров'я, 1978. – 134 с.

ОСНОВНЫЕ ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА РЕЗУЛЬТАТ В СКОРОСТНОМ ЛАЗАНИИ

Людмила ГАЛЬЧИНСКАЯ

Севастопольский национальный технический университет

Аннотация. Статья посвящена изучению основных факторов, оказывающих определяющее влияние на повышение спортивного мастерства студенток, занимающихся спортивным скалолазанием. По результатам полученных данных предпринята попытка определить рациональное направление в повышении уровня специальной подготовленности студенток-спортсменок.

Ключевые слова: факторы, скоростное лазание, скалолазание, показатели физической подготовки, показатели функциональной подготовки.

MAIN FACTORS, INFLUENCING THE RESULT IN HIGH-SPEED ROCK-CLIMBING

Ludmila GALCHINSKAYA

Annotation. The article is dedicated to the study of the main factors that exert determining influence upon the improvement of the sports mastery in female students who are engaged in rock-climbing sport. According to the results obtained we tried to define a rational way to increase the level of special fitness of female students who are engaged in sports.

Key words: factors, high-speed rock-climbing, rock-climbing, characteristics of physical fitness, characteristics of functional fitness.